

**Maatalouden Erikoisyhdistysten liiton esitys eduskunnan valtionvarainvaliokunnan maatalousjaostolle
22.10.2021**

Asia: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Teema: Momentti 30.10.50 Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen

Tausta

Momentin rahoitus vuodelle 2022 on 5 356 000 euroa. Viime vuonna eduskunta korotti määrärahan 5 826. Vuoden 2011 yli 10 miljoonan euron tasosta vähennys olisi yhteensä noin 47 %.

Määräraha on tärkeä, koska neuvontaan käytetyllä rahalla saavutetaan moninkertainen vipuvaikutus maatalojen ja maaseutuyritysten kannattavuuteen ja kilpailukykyyn sekä yrittäjien hyvinvointiin. Maatalojen tulokset paranevat ja myös yhteiskunta hyötyy kasvaneiden verotulojen kautta.

Edessä on hyvin poikkeuksellinen vuosi kuumen kesän leikattua voimakkaasti viljasatoa ja nostaen maatalouden kustannuksia. Kustannusnousut ovat olleet nyt erityisen nopeaa. Korona-ajan jälkeen kustannusnousu tuo valtavan paineen. Liian heikoilla neuvonnan resursseilla saatetaan ajautua tilanteeseen, että vain parhaiten kannattavilla ja suotuisimpien tuotantoalueiden tiloilla on mahdollisuus käyttää neuvonnan palveluja. Edelleen tarvitaan vahvasti valtakunnallista yleisneuvontaa ja asiantuntijuutta monissa yhteiskuntaa hyödyntävissä tehtävissä, joista on mahdotonta saada toimitusmaksuja. Valtionapu kohdennetaan kattavan valtakunnallisen neuvonnan saatavuuteen ja neuvontapalveluiden hintojen alentamiseen.

Maatalous on kovan paineen edessä vähentääkseen ruuantuotannon hiilidioksidipäästöjä. Vaikka Suomessa lähtökohtaisesti ruuantuotanto on tehokasta suhteessa hiilidioksidipäästöihin eri tuotantoaloilla asetettu hiilineutraaliustavoite tulee vaatimaan vahvaa neuvontaa ja muutoksia tuotantotavoissa.

Useat maatalous- ja puutarhatuottajat kamppailevat maksuvalmiusongelmien kanssa ja tilojen kannattavuus on heikko. Vaikeuksiin joutuneet tilat ovat usein aktiivisia, paljon investoineita, mutta yllättävistä markkinamuutoksista kärsiviä tiloja, jotka tarvitsevat apua tilojen ja yritysten johtamiseen ja tuotantoprosessien kehittämiseen muuttuneessa tilanteessa.

Suomessa on ryhmä merkittäviä maatalouden erikoisneuvontaa valtakunnallisesti tarjoavia yhdistyksiä, jotka ovat organisoituneet Maatalouden Erikoisyhdistysten liitoksi. Nämä yhdistykset ovat keskittyneet jonkin erityisen tuotantosuunnan, kuten siipikarjan, luonnonmukaisen tuotannon, puutarha- tai turkistuotannon neuvontaan tai jonkin erityisen toiminnan kuten Faba eläinaineksen ja Työtehoseura työn tuottavuuden, yrittäjyyden ja työergonomian parantamiseen. Erikoisyhdistysten edustajat ovat myös monesti mukana asiantuntijoina kehittämässä suomalaista alkutuotantoa ja yhteiskuntaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

Neuvonnalla on keskeinen rooli maatalojen tuottavuuden kasvattamisessa ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin parantamisessa. Perustan tuotannon tehostamiselle tuo kotieläin- ja kasvijalostuksen tehokas edistäminen ja hyödyntäminen. Maatilayritysten johtamisen kehittäminen ja vahva tuotanto- ja talousosaamisen edistäminen sekä kone- ja työvoimakustannuksien hallinta parantavat merkittävästi tuottavuutta. Digitalisaatio antaa paljon uusia mahdollisuuksia tehostaa tuotantoketjuja ja tiedolla johtamista.

Neuvonnan toiminnan ja osaamisen kehittymisen varmistaminen on jatkossa entistä tärkeämpää (benchmark kansainvälinen paras taso). Suomessa on neuvonnalla paljon hyvää osaamista, mutta elämme kansainvälisessä osaamiskilpailussa, jossa jatkuva osaamisen päivittäminen on suuri kustannuserä. Tämän hetkinen poikkeusaika aiheuttaa toiminnan muutoksia kaikissa yrityksissä. Neuvontajärjestöjenkin on muutettava toimintatapaansa ja otettava uudet digitaaliset työkalut entistä vahvemmin käyttöön.

Toiminnan tavoite ja toimenpiteet

Erikoisneuvonnan toimenpiteiden tavoitteena on parantaa neuvonnan kohteena olevien tilojen toiminnan edellytyksiä. Käytännössä tämä tapahtuu monipuolisesti eri yhdistysten osaamisen hyödyntämisellä.

Esimerkiksi:

- **Faba** tarvitsee lisärahoitusta turvatakseen nautakarjatilojen eläinaineksen kehittämisen kattavat palvelut myös harvaanasutuilla alueilla sekä säilyttääkseen uhanalaiset suomalaiset nautarodut. Nykyisen DNA-pohjaisen genomisen jalostuksen läpimurron kumulatiivinen vaikutus kasvattaa karjatilojen tuottavuutta voimakkaasti vuoteen 2025 saakka. Menetelmät ovat myös muuttuneet ja näiden menetelmien käyttöönotto vaatii vahvaa neuvontaa. Genominen jalostus parantaa myös karjatalouden ympäristöystävällisyyttä. 2019 lanseerattiin uusi lypsykarjan rehunsäästöindeksi, joka tuo 2035 vuoteen mennessä 41 miljoonan vuotuisen ruokintakustannussäästön ja -18 % metaanin päästövähennyksen, jos indeksi saadaan laajamittaisesti lypsykarjatilojen työkaluksi.

Suomenkarjarodun geneettisen monimuotoisuuden ja tuotantokyvyn ylläpito on yhä raskaampi taloudellinen velvoite sekä Faballe ja pohjoismaiselle VikingGeneticsille. Naudanlihan tuotannon hiilidioksidipäästöjen pienentämiseen on asetettu kovia tavoitteita. Yksi keskeinen keino on emolehmätuotannon neuvonnan kehittäminen. Lypsykarjan lukumäärän pienentyessä naudanlihatuotannon ylläpitämiseksi ja hiilidioksidipäästöjen pienentämiseksi tarvitaan voimakasta emolehmätuotannon tehostamista ja kasvattamista. Tässä eläinaineksen geneettisen tason nostolla on merkittävä vaikutus. Tärkeä osa-alue on meneillään olevan genomisiin jalostusarvoihin perustuvan valinnan tuominen myös emolehmätuotannon tehostajaksi.

Karjatilán eläinvirtojen ja tuotannon suunnittelu ja ennustaminen ovat sopimushinnoittelumallien myötä muuttuneet entistä tärkeämmäksi. Yrityksen tuottavuus ja kannattavuus riippuvat suuresti pitkän tähtäimen suunnittelusta ja optimoinnista sopimusten ehdot huomioon ottaen. Ennustemallien laatiminen ja niihin perustuva neuvonta edellyttävät Fabalta kehityspanoksia asiakkaiden tarpeiden täyttämiseksi.

- **Puutarhaliitto ry** pitää tärkeänä, että voimakkaasti kehittyvän puutarha-alan neuvonnan valtionavustusta pitäisi kasvattaa. Suomalaisen puutarhatuotannon kannattavuuteen kannattaa panostaa neuvonnan keinoin, koska hyvän viljelyn ja kotimaisten kasvien kulutuksen kasvun avulla voidaan jo sinällään edistää kestävä kehitystä ja hidastaa ilmastonmuutosta. Puutarhaelinkeino tarvitsee apua niin ympäristötoimiin kuin toimiin selviytyä ilmastonmuutoksen aiheuttamista ääri-ilmiöistä. Puutarhaliitto korostaa, että erityisesti laatutyöhön, kasvinsuojeluun, vieraslajien torjuntaan, ilmastonmuutokseen reagoimiseen sekä energianeuvontaan tarvitaan edelleen pitkällä tähtäimellä yhteiskunnan avustusta. Hyödyt ovat moninaiset ja yhteiskunnalliset. Yksityisen rahoituksen avulla kaikkia näitä toimintoja ei ole mahdollista kehittää. Elinkeinojen menestymismahdollisuudet saattavat heiketä olennaisesti ilman neuvontaa.

- Siipikarja tuottaa jo lähes puolet suomalaisesta eläinperäisestä proteiinista (pl- maito) ja alan merkitys maan ruokahuollosta kasvaa vuosi vuodelta. Kananmunatuotanto muuttuu nopeasti virikehäkkituotannon vähentyessä ja vapaan kanan tuotannon lisääntyessä. Muutos edellyttää **Suomen Siipikarjaliitolta** valmiuksia monipuoliseen neuvontaan niin taloudellisissa kuin tuotannollisissa asioissa. Samanaikaisesti alalle on tulossa uusia tuotantoehtoja erityisesti EU:n uuden luomulainsäädännön soveltamisen myötä. Lisäksi siipikarjalle vaarallisen

lintuinfluenssan uhka on kasvanut merkittävästi kuluneen vuoden aikana, ja levitessään siipikarjan pitopaikkaan se aiheuttaisi merkittäviä taloudellisia menetyksiä kuten Ruotsissa on koettu. Neuvonnassa on panostettava eläintautiriskien, kuten lintuinfluenssan ja salmonellan, hallintaan. Tuotannonala on hyvin erikoistunutta, ja tuottajien neuvonnassa tarvitaan erityisosaamista, jota on Siipikarjaliitossa.

- **Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry** jatkaa tuottajien neuvontaa usealla eri osa-alueella. Turkiselinkeinolla on meneillään useita turkiselinkeinon ympäristöjalanjälkeen, ravinnekierrätykseen ja energiaomavaraisuuteen liittyviä tutkimushankkeita, joiden tavoitteena on turkiseläintilojen ympäristöjalanjälkeä ja tehostaa ravinteiden kierrätystä tiloilla. Lisäksi liitto on keskittynyt jalostusneuvontaan ja koko jalostuksen uudelleen organisointiin. Jalostuksessa kiinnitetään erityistä huomiota jalostussuunnitelmien jalkauttamiseen tilatasolla mm. kuntoluokituksen ja siitoseläinten valinnan vastuullisuuden osalta. Kehitämme yhdessä tutkimuksen kanssa uusia mittareita ja menetelmiä tehokkaan tuotannon ja eläinten hyvinvoinnin yhdistämiseksi. Tähän liitto tarvitsee lisärahoitusta. Näiden hankkeiden lisäksi liitolla on meneillään muun muassa turkiseläinten geenivarojen säilytysohjelma katastrofitilanteiden varalta. Tuottajien talousneuvonta on tärkeää myös vuonna 2022, koska Covid-19 pandemian taloudelliset jälkivaikutukset päämarkkina-alueilla ovat edelleen aiheuttaneet hankalasti ennakoitavia markkinahäiriöitä kansainvälisessä turkiskaupassa ja häiriöt ovat vaikuttaneet turkiseläintilojen myyntiin.

- **Työtehoseuran** tutkimus- ja kehittämistyö maataloussektorilla palvelee mom. 30.10.50 tavoitteita maatalouden ja koko ruokaketjun kilpailukyvyyn, tuottavuuden, kannattavuuden ja yrittäjien hyvinvoinnin parantamiseksi valtakunnallisesti. Tulokset julkaistaan laajasti eri kanavilla koko sektorin hyödynnettäväksi. Valtionapu mahdollistaa osaltaan tavoitteisiin kohdistuvaa toimintaa ja hankkeissa syntyvien tulosten levittämistä maatalousyrittäjien ja -työntekijöiden tietoisuuteen sekä suoraan että muiden neuvontajärjestöjen kautta.

Työtehoseura aloitti vuonna 2019 Ruoka Akatemia konseptin, jossa parannetaan koko ruokajärjestelmän hyväksyttävyyttä ja tunnettuutta. Ensimmäinen Akatemia onnistui hyvin ja sai paljon positiivista palautetta. Ruoka Akatemia -konsepti on koko toimialalla nähty erittäin merkittävänä ja sen jatkoa pidetään tärkeänä sekä toimialalla että hallinnossa. Tavoitteenamme on saada Ruoka Akatemian toiminta pysyväksi ja järjestää vuosittain varsinainen Akatemiajakso kenttäjaksoineen ja lisäksi seminaareja, jos tavoiteltu jatkorahoitus (150 000 €) siihen myönnetään.

- Luomutuotanto on kasvava maa- ja elintarviketuotannon ala. Luomutuotantoon on siirtynyt ennätysmäärä tiloja, mutta neuvonnan määrärahat suhteessa tilojen lukumäärään ei ole kasvanut. Luomutuotannon pullonkaula tällä hetkellä on osaamisen kehittäminen. Uusien viljelijöiden osaamisen kehittäminen kattamaan luomumenetelmien hallitsemisen on A ja O luomutuotannon kehityksen turvaamiseksi. Tehokkaimmin tapahtuu se turvaamalla luomutuotantoon siirtyvien viljelijöiden tarvitseva neuvonta-apua. **Luomuliitto** tekee sitä tuottamalla ammatillisesti korkeatasoista Luomulehteä, järjestämällä valtakunnallisia Luomupäiviä, seminaareja ja muita tilaisuuksia sekä tuottamalla asiantuntijapalveluja ja mentoritoimintaa viljelijöille. Luomualan koko ajan kasvaessa Luomuliitto tarvitsee lisärahoitusta erityisesti asiantuntijuuden, mentoriverkoston ja -toiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen.

- **Eläinten terveys ETT ry** on hallinnoinut useita julkisrahoitteisia hankkeita, joiden avulla on edistetty yhdistyksen toimialaan kuuluvia tehtäviä kuten tilatason tautisuojausten

parantamista, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä sekä ruokaketjun laatutiedon esilletuomista. ETT ry ei ole saanut toimintaansa säännöllistä julkista rahoitusta, vaan toiminta on rahoitettu yksityisin varoin jäsenyritysten jäsenmaksujen avulla. ETT:n jäseninä toimivat teurastamot, meijerit ja munapakkaamot painivat kustannuspaineiden alla ja kohdennettujen tilapäisavustusten avulla voisi viedä ETT:n strategian mukaisia toimenpiteitä eteenpäin riittävillä resursseilla. Vuodelle 2022 ETT on suunnitellut Biocheck.UGent(r) -tilatason arviointijärjestelmän systemaattista edistämistä lihasiipikarjasektorilla sekä lihanautatilojen salmonellariskien hallintaa. Marinin hallitusohjelman tavoitteena on salmonellavapauden säilyttäminen suomalaisessa eläintuotannossa. Salmonellan vastustaminen rahoitetaan tuottajien omalla työllä tilatasolla. Saneeraukset on rahoitettu vakuutusten avulla. Nykymuotoiset ryhmäeläintautivakuutukset ovat vaarassa loppua ja tarvitaan pikaisesti uusia keinoja sekä tartuntariskien hallitsemiseksi että korvauskäytäntöjen uudistamiseksi, jotta salmonellavapaus on mahdollista säilyttää jatkossakin. Näihin alkutuotanto tulee tarvitsemaan avustuksia jatkossakin.

Esitys

Suomi tarvitsee toimintaa kehittäviä ja investoivia maa- ja puutarhatiloja. Nämä tilat taas tarvitsevat erikoisneuvontaa, jotta pystyisivät kääntämään tuottavuuskehityksensä suunnan ja parantamaan kannattavuuttaan tehostamalla toimintaansa. Myös kuluttajien kasvavat ilmastopäästöjen pienentämisvaatimukset ja kiertotalouden lisääminen täytyy huomioida neuvonnassa huolimatta Suomen jo hyvästä lähtötasosta kansainvälisesti verraten. Erikoisneuvonnalle on tärkeää, että sen erityispiirteet otetaan huomioon neuvonnan suunnittelussa. Neuvo 2022 määrärahojen osalta olisi tärkeä luoda erilaisia palveluiden tuntihintaluokkia neuvojan osaamiseen perustuen.

Esitämme, että valtionvarainvaliokunnan maatalousjaosto huomioisi erikoisneuvonnan tarpeen tässä maatalouden kriisi- ja kasvavien ympäristövaatimusten tilanteessa. Pyydämme huomioimaan näiden yleishyödyllisten järjestöjen toteuttaman maatalouden erikoisneuvonnan tarpeet muiden neuvontajärjestöjen ohella ja näiden mahdollistamiseksi erikoisneuvonnan määrärahaa kasvatettaisiin 250.000 eurolla. Määrärahaa jokainen erikoisyhdistysten liiton toimija voisi hakea erillisiin projekteihin harkinnan varaisen määrärahan lisäksi. Pitkällä tähtäimellä tavoitteena olisi paluu vuoden 2011 tasolle. **Parhaimmillaan sijoitetulle rahalle saadaan moninkertainen vipuvaikutus maatilojen ja maaseudun yritysten kannattavuuden paranemisen kautta.** Lisärahan avulla pystyttäisiin parantamaan ahdingossa olevien tilojen kannattavuutta toimintaa kehittämällä.

Hallitusohjelman uuden neuvonnan osaamiskeskuksen (työnimeltään Agrihub) perustamisen ei saa viedä erikoisneuvonnan nykyistä jo valmiiksi niukkaa rahoitusta. Erikoisneuvonta on ollut mukana hankkeen edistämisessä.

Jos neuvonnan määräraha palaisi vuoden 2011 tasolle, hyödynnettäisiin sitä tehokkaasti muun muassa kansainvälisen vertailutiedon hankkimiseen maailman parhaista alan toimintamaista. Näin uutta osaamista voitaisiin nopeasti jalkauttaa suomalaisille tiloille ja nousta maailman huipputasolle. Lisäksi digitaalisten palveluiden voimakkaalla kehittämisellä voitaisiin maatalouden tuottavuutta merkittävästi nostaa.

Maatalouden Erikoisyhdistysten liiton puolesta

Helsingissä 21.10.2021

Antti Latva-Rasku
Toimitusjohtaja
Faba osk
+358 400 342 039
antti.latva-rasku@faba.fi

Timo Taulavuori
Toimitusjohtaja
Puutarhaliitto – Trädgårdsförbundet
+358 40 745 3005
timo.taulavuori@puutarhaliitto.fi

Marja Tiura
Toiminnanjohtaja
Suomen Turkiseläinten Kasvattajain Liitto ry
+358 50 511 3060
marja.tiura@fifur.fi

Juha Ojala
Toimitusjohtaja
Työteho Oy
+358 50 567 3908
juha.ojala@tts.fi

Susann Rännäri

Susann Rännäri
Toiminnanjohtaja
Luomuliitto
+358 440 144 6160
susann.rannari@luomuliitto.fi

Hanna Hamina
Toiminnanjohtaja
Suomen Siipikarjaliitto ry
+358 50 573 0773
hanna.hamina@siipi.net

Ina Toppari
toiminnanjohtaja, ELL
Eläinten terveys ETT ry
+358 400 363 304
ina.toppari@ett.fi